

Leeskring Bibliotheek Rumst – 7 september 2015

Antonio Muñoz Molina

Maanstorm

Breda: De Geus, 2012

O.T.: El viento de la Luna (2006) Vert. door Adri Boon
296 p.

De auteur

Antonio Muñoz Molina is geboren op 10 januari 1956 in het stadje Ubeda in de provincie Jaén (regio Andalusië). Hij studeerde journalistiek in Madrid en kunstgeschiedenis in Granada. Molina is sedert 1996 lid van de Real Academia Española (1996). De afgelopen jaren leefde hij in Madrid en New York, waar hij van 2004 tot 2006 het Cervantesinstituut heeft geleid. Voor zijn eerste romans ontving hij belangrijke literaire prijzen en vestigde hij zijn naam als een van de meest toonaangevende hedendaagse Spaanse auteurs. Molina's oeuvre wordt wereldwijd geprezen om zijn stilistische kwaliteit. Hij woont afwisselend in Madrid en New York. Door zijn veelvuldige verblijf in het buitenland kan Molina zijn eigen land met afstand waarnemen. Muñoz Molina is getrouwd met schrijfster Elvira Lindo.

Bibliografie

Volgende romans verschenen in Nederlandse vertaling:

- Beatus ille (Beatus ille, 1986)
- Winter in Lissabon (El invierno en Lisboa, 1987)
- Prins der duisternis (Beltenebros, 1989)
- Ruiters in de storm (El jinete polaco, 1991)
- Strijdlust (Ardor guerrero, 1995)
- Volle maan (Plenilunio, 1997)
- Carlota's minnaar (Carlota Fainberg, 1999)
- Zonder Blanca (En ausencia de Blanca, 2000)
- Sefarad (Sefarad, 2001)
- Maanstorm (El viento de la Luna, 2006)
- De nacht der tijden (La noche de los tiempos, 2009)

Het verhaal

Het is 16 juli 1969, een dertienjarige jongen in een Spaans provinciestedje heeft gefascineerd de lancering van de Apollovlucht naar de maan gevolgd op televisie. De jongen, de ik-figuur in het verhaal wiens naam we niet te weten komen, verdiept zich in de details die hij uit allerlei kranten, boeken en tijdschriften verzamelt en probeert zoveel mogelijk naar televisiebeelden te kijken. Zijn fascinatie is onbegrijpelijk voor zijn vader, een tuinbouwer die groente kweekt die hij op de markt verkoopt. Zij leven nog in het feodale Spanje waar Franco aan de macht is en de gebeurtenissen van de burgeroorlog zijn in hun omgeving nog altijd voelbaar. De vader probeert de jongen te betrekken bij zijn werk op het land en hem voor te bereiden op eenzelfde traditionele bestaan, maar die ziet zijn toekomst eerder bepaald door boeken, techniek en een wereld ver van zijn

dorp. Hij is de eerste in de familie die voortgezet onderwijs volgt en hij ziet hoe zijn tante Lola geniet van de vrolijke jaren '60, in tegenstelling tot zijn ouders. Voor de jongen gelden de wetten van de kindertijd niet meer, zijn lichaam verandert, hij is gefascineerd door de wetenschap, is nieuwsgierig naar alle nieuwe snufjes, laat zich niet langer overdonderen door de priesters op school en wil zijn eigen keuzes maken, ook al betekent dit dat hij zich onvermijdelijk verwijderd van zijn ouders. De maanlanding staat symbool voor zijn ontsnapping aan het feodale verleden waarin hij is grootgebracht. Hij wil loyaal zijn aan zijn ouders, maar kan niet anders dan verlangen naar die nieuwe vrijheid, die nieuwe toekomst. In het slothoofdstuk blijkt het overlijden van de vader de reden om te dromen van het verleden en terug te kijken.

Autobiografische elementen

Het overlijden van de vader van de auteur in 2004 was de aanleiding om dit boek te schrijven.

“Maanstorm is een autobiografie in vermomming, door mijn jeugdervaringen te koppelen aan de maanvlucht van de Apollo 11, worden ze deel van het grotere geheel van de tijd waarin ze zich afspelen. In 1969 was ik geen kind meer, maar ook nog geen volwassene. Ik zat in no boy's land en wist niets van de wereld. Mijn onwetendheid werd versterkt doordat ik opgroeide in het oer-katholieke Spanje tijdens de dictatuur.(...) Tijdens het schrijven van Maanstorm rouwde ik over de dood van mijn vader, en tezelfdertijd rouwde ik over het verlies van de jeugd van mijn eigen kinderen. Doordat ze adolescenten werden, verloor ik die bijna 'dierlijke' verbinding met hen. Onbewust had ik ook een pedagogisch motief om dit boek te schrijven: ik wou mijn kinderen uitleggen hoe Spanje in heel korte tijd veranderd is. In 1975, amper zes jaar na de gebeurtenissen in Maanstorm, stierf Franco en een paar jaar later waren er algemene verkiezingen en leefden we in een democratie. In die zomer van '69 leek het voor mij nog alsof er nooit iets zou veranderen en alsof alles eeuwig zou blijven zoals het was.” (interview met Jan Stevens in Knack)

Waardering van recensenten

“Lange passages over de maanlanding nodigen uit tot snel doorbladeren en in de 'verwarringen' van zijn hoofdpersoon slaat de herhaling nogal eens toe: ongetwijfeld naar het leven getekend maar voor het lezen niet bevorderlijk. Munoz Molina blijft een van de interessantste schrijvers van het Spanje van vandaag, maar Maanstorm is niet zijn beste boek.” Ger Groot in NRC Handelsblad, 12/ 10/ 2012

“Toegegeven, deze Bildungsroman zit iets minder vernuftig in elkaar dan we van de Spanjaard gewoon zijn, maar Maanstorm is niettemin een bijzonder efficiënte tijdsmachine. Deze fraaie roman is doortrokken van melancholie.” Marijke Arijs in De Standaard, 19/ 10/ 2012

“Naast een knappe coming-of-age-roman met een bijna surreëel slothoofdstuk is Maanstorm ook een interessant tijdsdocument. Munoz Molina dient ons grote geschiedenis toe in bloedmooi, soms kippenvel bezorgend proza.” Annick Vandorpe in de Morgen 29/ 12/ 2012

Waardering van de leeskring

Enthousiast was de groep niet over dit boek. Eén vond het “vreselijk, wetenschappelijk gezeik en met storende taalfouten”, de helft had het graag gelezen, maar.... De taal bleek het grootste struikelblok: lange, niet vlot lopende, geconstrueerde zinnen die nooit in de gedachte van een 13-jarige zouden opkomen. Ook de manier waarop hij zich afkeerde van het geloof was ongeloofwaardig. Toch waardeerde men de vertelstof die werd aangekaart: Spanje in de jaren '60, generatieconflicten, puberteit gekoppeld aan de maanlanding en hier en daar een interessante gedachte. Ook enkele fragmenten, zoals de olijvenoogst of de meeste dialogen waren lichtpuntjes in het verhaal. Ondanks die positieve punten was het voor menigeen een opgave geweest om dit boek uit te lezen, het zat emotioneel niet goed omdat de taal van de ik-persoon geforceerd was.

O p b o u w

Achttien hoofdstukken: Het eerste hoofdstuk is een gedachtestroom van de jongen die zich inbeeldt hoe de astronauten de lancering van de raket meemaken. Het slothoofdstuk blijkt een droom van de oudere auteur die in New York woont en sinds het overlijden van zijn vader een jaar eerder, ver van Spanje, droomt over zijn jeugdijaren. De zestien hoofdstukken daartussen zijn in afwisselende tijden geschreven en zijn een intiem verslag van vier dagen in juli 1969.

T i j d

Het boek roept enkele gedenkwaardige dagen op uit de geschiedenis: de landing op de maan. Het verhaal begint op 16 juli 1969 om vier uur in de nacht, moment waarop in Amerika de Apollo XI raket naar de maan wordt gelanceerd en eindigt na de nacht van 20 op 21 juli als de astronauten Armstrong en Aldrin voet zetten op de maan. Daarna is nog een hoofdstuk toegevoegd dat in de huidige tijd speelt: de nu grijze hoofdpersoon woont in New York in een tijd die gelegen is voorbij de jaren die in de veelgelezen sf-verhalen van de jaren '60 beschreven werden. De persoonlijke geschiedenis van de jongen is gekaderd in de collectieve geschiedenis.

P l a a t s e n r u i m t e

Het verhaal speelt zich af in het stadje Mágina (dat meer voorkomt in het werk van Munoz Molina), een ingedut provinciestedje waar de tijd heeft stilgestaan. Mágina ligt in Andalusië, omringd door de eindeloze olijfbosgaarden van de provincie Jaén. Het staat voor het geboortestadje van de schrijver, Úbeda. Het is 30 jaar na de burgeroorlog, Franco is al die tijd aan de macht, maar de oorlog en de oude partijen spelen nog altijd een rol in de levens van de mensen door de haat en de wrok die zijn blijven voortwoekeren. De winnaars wonen, soms met bloed aan hun handen, bij hen in de straat en pronken met hun voorspoed. De verliezers zien zich door dwang en bedrog beroofd van geld en goederen. De muilezel doet nog iedere dag dienst en er is nog lang niet overal stromend water maar de moderne tijd dient zich onherroepelijk aan. Het boek speelt zich bijna uitsluitend af op de Plaza San Lorenzo waar de hoofdpersoon en zijn familie wonen. Het plein is in de dromen van de schrijver als een verre planeet waar stof en voetstappen gestold lijken als op de maan.

P e r s p e c t i e f e n v e r t e l l e r

Het perspectief ligt volledig bij de hoofdpersoon, maar wel de hoofdpersoon op leeftijd, de auteur van vijftig jaar oud. Geregeld zijn er fragmenten waarin hij zich inleeft in de situatie van de astronauten en die hij in de vorm van een gedachtestroom beschrijft. Door de gehanteerde taal voelt het voor de lezer wel vaak aan alsof de verteller ouder is dan 13 jaar.

P e r s o n a g e s

De jongen is een puistige puber die met zichzelf in de knoop ligt en beseft dat zijn kindertijd achter hem ligt, maar hij voelt zich nog onzeker over zijn toekomst. Hij leeft intens mee met de bemanning van de Apollo XI en verder vlucht hij in de lectuur van Jules Verne en H.G. Wells en in de nieuwe kunst van het onaneren, zijn "twee eenzame ondeugden". Hij heeft grote interesse voor de wetenschappen. Het geloof van de paters op school, die Newton en Gallilei nog als ketters zien, moet het dan ook afleggen tegen de leer van Darwin. Hij voelt hoe er een afstand groeit tussen hem en zijn ouders.

Vader is een stille man die dezelfde grond bewerkt die ook zijn vader al bewerkte. Hij heeft er veel voor over gehad om die grond te kopen en gaat op in de traditionele werkzaamheden op het land, de seizoenen bepalen zijn levensdagen. Hij maakt zich zorgen over zijn zoon die zich van hem lijkt te verwijderen, terwijl hij toch geen andere toekomst voor hem ziet als die van hemzelf.

Moeder is wat jaren ouder dan haar jongste zus Lola en haar leven ziet er net zo uit als dat van haar moeder. Getrouwd met een tuinbouwer met een karig inkomen die nog afbetaalt op zijn grond, wonen ze in bij haar ouders in een huis zonder enig comfort, zelfs geen stromend water. Ze leidt een hard leven met als enige vertier de buurtcinema.

Grootvader heeft zich naar eigen zeggen altijd gehoorzaam aan de wet gedragen, wat betekent dat hij meedraaide met de machtshebbers. De drie jaren voor Franco de macht overnam was hij vervangend politiemans en verdiende hij goed. Gevlid door de aandacht die hij kreeg van buur Balthasar liet hij zich bij de machtswissel al het geld aftroggelen dat zijn vrouw in die tijd gespaard had. Nu gaat hij gedwee naar diens feest.

Grootmoeder: kan niet lezen of schrijven. Zij kan het minst de oorlogsjaren vergeten en het onrecht dat hen is aangedaan door buurman Balthasar die nu op sterven ligt. Zij koestert haar wrok, maar gaat stilzwijgend mee naar het feest van Balthasar.

Tante Lola staat symbool voor de vele veranderingen die in de lucht hangen. Zij heeft een winkel in elektrische huishoudtoestellen en probeert een koelkast, elektrische scheerapparaat en televisie in huis te brengen. Haar rinkelende armbanden, klikkende hoge hakken en zwoel parfum verdrijven voor de jongen de stank van mest en zweet die in het huis van zijn ouders en grootouders hangt.

Thema

Verandering, overgang, een nieuwe tijd. De jongen leefde tot nu toe in een agrarische gemeenschap gestoeld op oude tradities en katholieke dogma's, maar de nieuwe tijd dient zich aan in elektrische apparaten, een andere leefwijze, toegang tot nieuwe wetenschappelijke theorieën en in de symboliek van de maanlanding.

Persoonlijk verliest de hoofdpersoon als 13-jarige ook de vertrouwde kindertijd met zijn oude zekerheden en stapt hij de adolescentie binnen, niet zeker van wat die zal brengen. Hij voelt zich verloren in de tijd maar reikend naar de maan vertrouwt hij op zijn eigen intuïtie en verwerpt de dogma's van de kerk, kiest voor de wetenschappen, leest wat hij te pakken krijgt en neemt onontkoombaar afstand van zijn ouders.

Kindertijd en adolescentie

Verleden en toekomst (Mágina / de maan, arbeid op het land / elektrische apparaten)

Geloof en rede (de paters en Darwin)

Armoede en welvaart (Buurman Balthasar, snelle sociale stijging tussen twee generaties)

Motieven

De maan(als planeet, als liedje, Calle de la Luna)

De Plaza de San Lorenzo als een microkosmos waar de jeugd van de jongen zich afspeelt, een planeet net zo vreemd en geïsoleerd als de maan. "net zo ontoegankelijk vanaf deze plek als de lichtgevende bol van een planeet in de duisternis waarnaar astronauten kijken en die zich aan de andere kant van de raampjes van het ruimteschip verwijderd." p. 294

Puberteit: "En opeens, zonder dat ik het in de gaten had, van de ene dag op de andere, was alles veranderd, mijn gezicht, mijn lichaam, mijn geweten dat nu lijdt onder schuldgevoelens en begeertes, de wereld waarin ik leef, de sombere school waar ik elke week naartoe ga alsof het een gevangenis of een kazerne is, de vernedering van de angst voor klappen van de paters en bedreigingen van de oudere leerlingen, de indruk van afstandelijkheid die mijn vader wekt, de afkeurende blik waarmee mijn opa naar me kijkt, het gevoel van hulpeloosheid dat me overall vergezelt, waar ik mee naar bed ga en opsta op winterse ochtenden en dat zelfs de bittere melancholie en de angstige mist van de slaap binnensluipt." p.64

Lezen: De helden uit boeken, auteurs als Newton en Darwin, bezoeken aan de bibliotheek, wat lezen voor hem betekent. "Elk boek is de laatste kamer, de diepste en meest zekere in mijn schuilplaats. Een boek is een onzichtbaar hol, een verlaten eiland waar je veilig bent, en ook een vluchtauto." p. 155

De burgeroorlog: "Wat al dan niet twintig of dertig jaar geleden is gebeurd, drukt op de ouderen als een onzichtbare kracht die zij zelf niet opmerken (...) Er is geen volwassene wiens

gestalte niet een lange schaduw werpt van wat hij vroeger heeft gedaan of wat hem is overkomen." p. 76

Stijl

Erg lange zinnen die blijven meanderen en waar je even aan moet wennen.

Goede dialogen brengen leven in het verhaal. Het boek is grotendeels geschreven in de verleden tijd, maar schakelt nu en dan over naar de tegenwoordige tijd. De schrijver voegt regelmatig de gedachtestroom van de jongen in zijn verhaal. Toch raakt het boek je niet echt, het krijgt je niet te pakken, je bent zelfs geregeld geneigd sprongsgewijs over de bladzijde te springen naar het volgende blad, op zoek naar iets beklijvends. Is het omdat de gebezigde taal niet geloofwaardig is voor een dertienjarige?

Titel

Een tiener in zijn puberteit lijkt onderhevig aan stormwinden die hem alle kanten opwaaien.

Motto

'Ik herinner me alleen de emotie van de dingen.' Antonio Machado

In jeugdherinneringen herinnert men zich niet altijd de precies gebeurde feiten, maar wel hoe het voelde.

"We zien de wereld niet zoals die is maar hoe onze zintuigen hem waarnemen." p. 86 Het is opvallend te lezen hoe vaak de auteur de geluiden van een situatie weergeeft om de juiste sfeer op te roepen van een herinnering.

Opdracht

Het boek is opgedragen aan de vader en de vrouw van de auteur.

Genre

Coming-of-ageroman, Bildungsroman, ontwikkelingsroman

Meer info

<https://janstevens.wordpress.com/2012/09/24/de-voorbije-jaren-hebben-we-lopen-slaapwandelen/> een interview

Discussievragen

Waarom zou de schrijver hier de maanlanding hebben gekoppeld aan de beginnende puberteit van de jongen? Is de beschrijving van de puber goed gedaan?

Ik vond de overgang van gelovige naar ongelovige erg snel verlopen, de jongen is bovendien nog erg jong. Is dit geloofwaardig?

Thematiek? Wat wil de schrijver vertellen met dit verhaal?

Het is een typisch zuid-Spaanse situatie, is het toch een universeel verhaal volgens jou?

De jongen leeft in een heel andere wereld dan zijn ouders en dit verschil zal met de jaren alleen maar toenemen. Ervaarde je dit zelf ook of was dit op dat moment in de geschiedenis sterker dan nu of twintig jaar geleden? Leven wij nu dichter bij de wereld van onze kinderen?

Hoe vond je de beschrijving van het Plaza San Lorenzo, de generaties, de burgeroorlog, het wantrouwen...

Motto? 'Ik herinner me alleen de emotie van de dingen' van Antonio Machado. Heeft de auteur zich bij het schrijven van dit boek laten leiden door dat motto?

Zie ook G.G. Marquez: "What matters in life is not what happens to you but what you remember and how you remember it" Schrijft ook Munoz Molina vanuit deze inspiratie?

Op p. 86 schrijft Molina: "We zien de wereld niet zoals die is maar hoe onze zintuigen hem waarnemen." Vind je dit terug in zijn manier van schrijven?

Wie is volgens jou de verteller in dit boek? De jongen of de oude schrijver of mengt de auteur de beide?

Wat vond je van het slothoofdstuk? Heb je gezien hoe het in elkaar zat?

Het is de schrijver zijn eigen jeugdverhaal, je mag verwachten dat hij zich erg goed kon inleven. Kon hij dit overbrengen naar de lezer? Leefde jij mee als lezer? Zo niet of wel wat is de reden?